

Rothuizen van Doorn 't Hooft Architecten Stedenbouwkundigen Goes Middelburg Breda Terneuzen

vierkantpaarsextern #01

Architectuur
& Zorg

Rothuizen van Doorn 't Hooft
Architecten
Stedenbouwkundigen
Goes Middelburg Breda Terneuzen

Bureau
opgericht in 1930

Contact
rdh@rdh.nl
www.rdh.nl

RDH Breda
Reduitlaan 31
Postbus 2128
4800 CC Breda
tel 076 53 17 444
fax 076 53 17 455

RDH Goes
Frans den Hollanderlaan 12
Postbus 233
4460 AE Goes
tel 0113 27 68 68
fax 0113 21 44 20

RDH Middelburg
Stadsschuur 2
Postbus 29
4330 AA Middelburg
tel 0118 65 37 37
fax 0118 61 59 12

RDH Terneuzen
Zuidlandstraat 113
Postbus 1012
4530 GA Terneuzen
tel 0115 68 95 10
fax 0115 68 95 20

Zakelijk functioneel of speels informeel

Stedenbouw en architectuur vullen elkaar aan in de visie van Rothuizen van Doorn 't Hooft. Het architectenbureau ontwerpt doelmatige, functionele gebouwen met aandacht voor detail en met oog voor de ruimtelijke en maatschappelijke omgeving. Actuele stromingen in de architectuur worden op de voet gevolgd. Elke architect bij Rothuizen van Doorn 't Hooft ontwikkelt daarbinnen zijn eigen persoonlijke en herkenbare stijl.

Zakelijk functioneel of speels informeel?

Afhankelijk van de wensen van de opdrachtgever, het budget of de stedenbouwkundige context is er een groot scala aan mogelijkheden. Een traditie van ruim 75 jaar zorgt ervoor dat Rothuizen van Doorn 't Hooft alle expertise in huis heeft op het gebied van ontwerpen, planning, bewaking, onderhoudsarm en milieubewust bouwen, restauratietechniek, interieurarchitectuur, planologie, juridische zaken en facilitaire diensten op bouwkundig gebied. RDH staat voor interdisciplinaire oplossingen met een zorgvuldige benadering.

Colofon

Dit is een uitgave van Rothuizen van Doorn 't Hooft. Als u vragen heeft, kunt u contact opnemen via nummer 0113 27 68 68 of mail onze redactie op rdh@rdh.nl

ontwerp: Battery Battery
tekstredactie: Marjolein Kats
drukkerij: NPN Drukkers
oplage: 500
lettertype: FF DIN Regular
papier: Hello Gloss, 170gr.
© april 2006

2
Zelfstandig wonen in een vertrouwde omgeving, met zorg binnen handbereik.

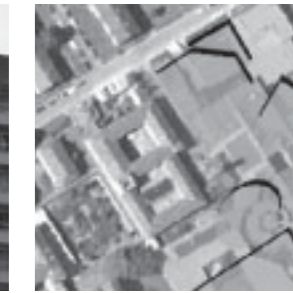
4
De zorgboulevard, een cliëntgerichte zorgketen met uiteenlopende voorzieningen, staat middenin de maatschappij.

6
Je voelt dat e-plaza leeft.

10
Gefaseerde bouw zorgt ervoor dat voorzieningen ook tijdens de realisatie van een project optimaal kunnen blijven functioneren.

12
Uiteenlopende functies van wonen en zorg raken meer met elkaar verweven.

In dit nummer:

Architectuur & Zorg

14
Een ontwerp waarin alle partijen zich herkennen en thuis voelen.

16
Een wedstrijdige bridge, op schildercurcus of naar happy hour in het grand café? Alles is mogelijk in Parc Zonnehove.

Binnen de nieuwe ontwikkelingen in de gezondheidszorg komen traditionele zorgvoorzieningen samen met winkels, woningen, commerciële zorgfuncties en andere voorzieningen. De nieuwe zorgketen is meer gericht op de cliënten, staat middenin de maatschappij en kent talloze verschijningsvormen.

In dit themanummer komen projecten aan bod waarbij Rothuizen van Doorn 't Hooft inspeelt op deze actuele ontwikkelingen. Zorgprojecten worden in dit nummer van meerdere kanten belicht. Vanuit de architectuur, de kant van de opdrachtgever, de stedenbouwkundige context en vanuit de bewoners en gebruikers. Maar bovenal gaat het erom hoe dit alles met elkaar te verenigen tot een heldere visie en een uiteindelijke realisatie.

Taco Tuinhof

Bij Rothuizen van Doorn 't Hooft heeft architect Taco Tuinhof het zorgsegment onder zijn hoede. In dit themanummer wandelt hij mee langs de verschillende projecten en geeft in het kort zijn visie weer.

Impressie vogelvlucht,
Woonzorgcentrum Oud-Gastel

Dorpskernen krijgen eigen woonzorgcentrum

De kernen Oud-Gastel, Hoeven en Oudenbosch in de gemeente Halderberge krijgen ieder een eigen woonzorgcentrum. Senioren kunnen op deze manier langer zelfstandig in hun vertrouwde omgeving blijven wonen. In opdracht van woonstichting Geertruidenberg (WSG) geeft Rothuizen van Doorn 't Hooft vorm aan een zorgconcept dat gericht is op het scheiden van wonen en zorg. De projecten zijn ontworpen door de RDH-architecten Pierre Maas, Albert-Jan Sniijders en Han Visser. Een visuele wandeling langs de drie kernen.

Voorheen werden zorgbehoevende ouderen uit de kernen Oud-Gastel, Hoeven en Oudenbosch ondergebracht in de Zellebergen in Oudenbosch, onderdeel van zorgstichting Groenhuysen. Nu worden er drie woonzorgcentra, verdeeld over de gemeente, gerealiseerd. Deze centra bestaan uit appartementen van ruim negentig vierkante meter met een eigen voordeur, ondergebracht in meerdere appartementsgebouwen. De gebouwen zijn verbonden door centrale voorzieningen met een restaurant, bruin café, fitnessruimte, kapsalon, wasserette en zorgruimtes.

In Oud-Gastel ligt de locatie centraal in de westelijke dorpsrand, als overgang tussen woongebieden en sport- en recreatieve groenvoorzieningen en op niet al te grote afstand van het dorpscentrum. De drie appartementenvolumes, met in totaal vijftig zelfstandige woningen en één groepswoning, hebben een eigen richting en oriëntatie en worden ontsloten vanuit de centrale hal. Ze zijn opgetrokken uit paarsbruin metselwerk. Zandkleurig betonnen kaders verlevendigen het gevelvlak en markeren de individuele woningen. De centrale hal is voor iedere bewoner toegankelijk. Het vormt een binnenplein dat plaats biedt aan onder meer een restaurant, fitnessbalkon en kleinere volumes met de zorg- en beheerfuncties.

Aan de zuidelijke rand van Hoeven is het woonzorgcentrum onderdeel van een uitbreidingswijk. Het woonprogramma van achtentachtig appartementen en drie groepswoningen is verdeeld in vijf licht knikkende stroken van afwisselend drie en vier bouwlagen. Elk met een eigen entree. De begane grond vormt een plint met appartementen, groepswoningen en zorgvoorzieningen. Onder de verhoogde middelste strook bevinden zich de hoofdentree, het restaurant, een bruin café en een recreatieruimte.

Op de verdiepingen zijn de woonstroken aan de zuidzijde gesegmenteerd: de metselwerkvlakken van de woonkamergevels zijn van elkaar gescheiden door balkons. De afwisselend wit, zandgeel en donkerbruin gemetselde vlakken wijken licht naar buiten, zodat – naast het zicht op de binnentuin – ook een visuele relatie ontstaat met het vrije veld aan de westzijde. Aan de gangzijde komt de kleur van de zuidgevel terug. Dit draagt bij aan het vergroten van de individualiteit en herkenbaarheid van de woning. In elke woonstrook worden verdiepingvloer, noordgevel en het licht hellend dakvlak omkaderd met een doorlopende sierlijst van beton, waardoor een schijnbaar gevouwen vlak de losse woonbeuken omhult en bijeenhoudt.

Het woonzorgcentrum in Oudenbosch komt op de huidige locatie van de Zellebergen. Het is een parkachtige omgeving op korte afstand van allerlei voorzieningen in het centrum. Twee paviljoens en een bouwvolume van vier bouwlagen blijven gehandhaafd, maar worden verbouwd tot verpleegcluster. De 114 appartementen zijn verdeeld over zes vrijstaande woongebouwen, in hoogte variërend van drie tot vijf bouwlagen. Drie van deze bouwlagen staan op poten in de vijver. Dit geeft een continuïteit aan het park en de vijver. De woongebouwen schuiven in een hellend glasvlak, waaronder de centrale voorzieningen te vinden zijn. Het maaiveld wordt als het ware opgetild en opent zich richting de vijverpartij. Zo hebben de bewoners en bezoekers vanuit de centrale ontmoetingshal en recreatieruimten een weids uitzicht.

Woonzorgcentrum Oud-Gastel
Opdrachtgever
Stichting WSG, Geertruidenberg
Locatie Oud Gastel
Ontwerp 2002-2004
Realisatie 2005
Bruto oppervlak
9.235 m²

Woonzorgcentrum Hoeven
Opdrachtgever
Stichting WSG, Geertruidenberg
Locatie Hoeven
Ontwerp 2002-2003
Realisatie 2006
Bruto oppervlak
9.700 m²

Woonzorgappartementen Oudenbosch
Opdrachtgever
Stichting WSG, Geertruidenberg
Locatie Oudenbosch
Ontwerp 2002-2005
Realisatie 2006
Bruto oppervlak 18.790 m²

Zelfstandig wonen in een vertrouwde omgeving, met zorg binnen handbereik.

Impressie vanuit het park. Woonzorgappartementen Oudenbosch

Impressie binnentuin, Woonzorgcentrum Hoeven

Plattegrond begane grond, nieuwbouw zorgcentrum Oud-Gastel

“Een mens moet oud kunnen worden in zijn eigen leefomgeving, daarom zou ieder dorp zijn eigen zorgvoorziening moeten hebben.”
Taco Tuinhof

De zorgboulevard, een cliëntgerichte zorgketen met uiteenlopende voorzieningen, staat middenin de maatschappij.

Verkenningen in het zorglandschap van morgen

Een nieuw fenomeen in de gezondheidszorg is de ontwikkeling van zorginstelling tot gemeenschapscentrum. Uiteenlopende voorzieningen komen samen in een cliëntgerichte zorgketen die middenin de maatschappij staat: de zorgboulevard. Maar hoe kunnen bestaande zorginstellingen met beperkte uitbreidingsmogelijkheden worden aangevuld met commerciële voorzieningen? Rothuizen van Doorn 't Hooft deed onderzoek. Aan de hand van het ontwerp van een zorgcentrum in Alphen aan den Rijn bedacht RDH fictieve uitbreidingsmogelijkheden.

Een nieuw ontwikkelingsmodel voor de toekomst: AWBZ gefinancierde zorgvoorzieningen worden aangevuld met zorggerelateerde functies, winkels en woningen. Stichting Architectenonderzoek Gebouwen Gezondheidszorg (STAGG) titelt dit fenomeen 'zorgboulevards'. De architectenbureaus die zijn aangesloten bij STAGG deden een ontwerpstudie naar de architectuur van de zorgboulevard. Rothuizen van Doorn 't Hooft heeft onderzocht hoe bestaande zorginstellingen met beperkte uitbreidingsmogelijkheden kunnen worden aangevuld met commerciële voorzieningen. RDH gebruikte hierbij als studiemodel het ontwerp van het zorgcentrum van Alatus in Alphen aan den Rijn.

Het nieuwe zorgcentrum van Alatus bestaat uit drie bouwdelen die zijn gelegen rond een binnenstraat. Het centrum huisvest verschillende functies: poliklinieken, operatiekamers en een verpleegafdeling van het Rijnlandziekenhuis, somatische zorg en een schakelafdeling van het verpleeghuis Oudshoorn, een revalidatiecentrum van het zeehospitium Katwijk en verhuurbare units voor zorggerelateerde functies als tandartsen, fysiotherapeuten en huisartsen.

Hoe zouden er in de toekomst meer functies deel uit kunnen maken van dit zorgcentrum? Voor het onderzoek breidde RDH het bestaande ontwerp uit met een fictieve ruimte voor commerciële voorzieningen. Bij zorggerelateerde functies worden hoge eisen gesteld aan ARBO-normen, zoals daglicht, uitzicht en ventilatie. Maar winkeliers hechten ook grote waarde aan zichtlocaties, goede bereikbaarheid, reclame-mogelijkheden en flexibel in te delen verkoopruimte. In grotere bestaande zorgcomplexen zullen zij bij voorkeur een plaats wensen in de buurt van de hoofdentree. Ondergrondse 'inbreidingen' kunnen een antwoord zijn op deze wensen.

De binnenstraat van het complex in Alphen aan den Rijn kan in dat geval worden opgedeeld in drie opeenvolgende pleinen: ontvangstruimte, winkelplaza en recreatieplein. Primaire zorgfuncties en winkels zijn niet vermengd maar verticaal gestapeld. De 'verdiepte' winkelplaza van 10 x 10 x 25 meter is vormgegeven als nieuwe begane grond door de gevelafwerking van de bestaande bouwblokken door te zetten en de vloer van de binnenstraat te vervangen door een loopbrug. Ook is er een doorgang naar de parkeergarage. Mogelijke huurders voor de winkelruimtes kunnen een opticien, thuiszorgwinkel, audicien, cadeaushop, orthopedische schoentechniek, kapsalon of een domotica-store zijn.

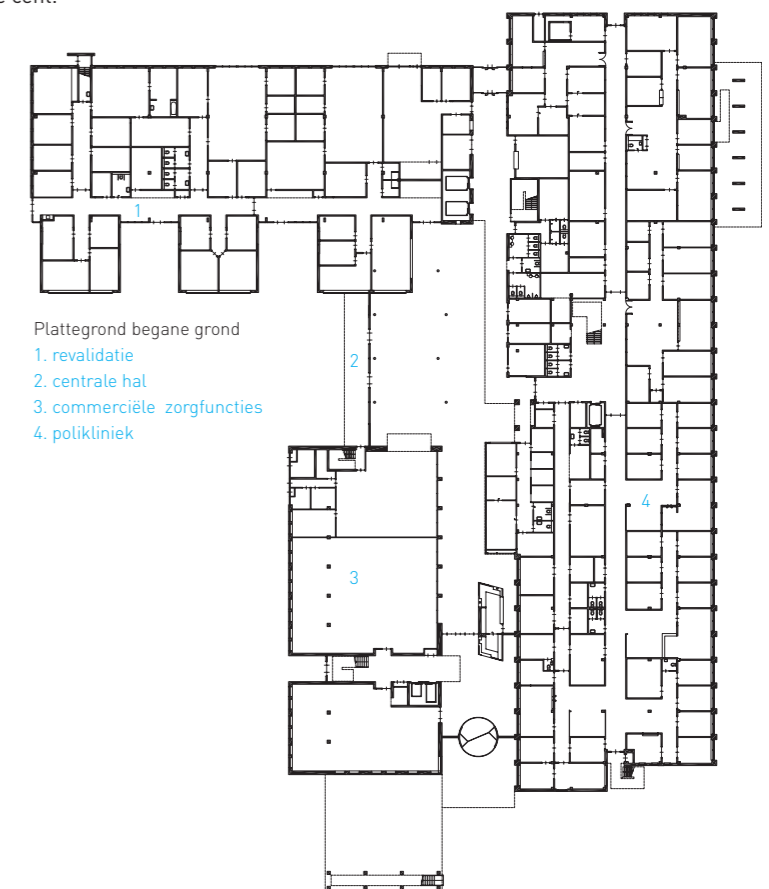
Ondertussen is begonnen aan de realisatie van het werkelijke project: het zorgcentrum zelf. In juli zijn de eerste palen de grond in gegaan. "Zoals je zorg ziet, zo moet je bouwen," stelt Oudshoorn Hans Hillebrand in Bouwdruk, een uitgave van het Rijnlandziekenhuis, Verpleeghuis Leythenrode en Verpleeghuis Oudshoorn/ Zorgcentrum Noorderbrink. Hillebrand is dertig jaar verbonden geweest aan Oudshoorn als fysiotherapeut, hoofd facilitaire dienst en hoofd behandelenzaken. Hij was betrokken bij de voorbereidingen op de bouw in Alphen aan den Rijn.

Volgens Hillebrand en architect Taco Tuinhof gaat het niet enkel om het streven naar een mooi gebouw. Er moet in gewerkt, behandeld en gewoond worden. Daarmee is rekening gehouden bij dit project. "Maar," zegt Hillebrand in Bouwdruk, "tegelijktijd moet je constateren dat we inmiddels een tijd verder zijn. Visies veranderen, zeker in de verpleeghuiswereld." Daarom is het goed dat het gebouw zodanig wordt gebouwd dat het relatief eenvoudig is aan te passen aan nieuwe ontwikkelingen. Taco Tuinhof: "Tussen het opstellen van de eisen en de uiteindelijke realisatie in de bouw in de zorgsector zit soms wel dertien jaar, zoals in het geval van het zorgcentrum in Alphen aan den Rijn. Maar snelheid in bouw is noodzakelijk om mee te kunnen met nieuwe ontwikkelingen. Daarom ben ik voor groter en flexibeler bouwen in de zorg, in plaats van alles uitknijpen tot de laatste cent."

Alatus, Alphen aan de Rijn
Opdrachtgever
Alatus Zorggroep
Zuid-Holland Noord
Locatie Alphen aan den Rijn
Ontwerp 1999-2003
Realisatie 2005-2007
Bruto oppervlak
nieuwbouw 14.000m²
renovatie 1.000 m²

Impressie centrale hal

Impressie noordzijde van het Rijnlandziekenhuis

Impressie parkzijde

"Het zijn nog teveel maatpakken in de bouw bij de zorgsector, het moet confectiebouw worden. Dit betekent dat een gebouw relatief eenvoudig kan worden aangepast aan de nieuwste ontwikkelingen in het zorgsegment."
Taco Tuinhof

E-plaza: ontmoetingsplein in GGZ-instelling

Exterieur

Je voelt
dat e-plaza
leeft.

Interieur

"Het concept om de vierkante meters algemene ruimte voor de hele instelling samen te voegen tot een sociale ontmoetingsruimte met theater was voor die tijd - de jaren zeventig - uniek en vooruitstrevend. Veel verandering was daarom niet nodig: Rothuizen van Doorn 't Hooft kon het project in een nieuw jasje steken."
Taco Tuinhof

E-plaza: ontmoetingsplein in GGZ-instelling

Emergis is een centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) in Zeeland. Op de rand van Kloetinge en gemeente Goes staat één van de 31 vestigingen van waaruit klinische voorzieningen worden aangeboden aan volwassenen. De ontmoetingsruimte, het restaurant en het theater van de vestiging zijn aan een grondige renovatie onderworpen. Van Sociaal Centrum tot E-plaza: een multifunctionele ruimte.

De vestiging van Emergis op de rand van Kloetinge en de gemeente Goes biedt voorzieningen voor volwassenen in begeleid wonen, tijdelijke opname, dagbehandeling en crisis-opvang. Met het naastgelegen Oosterscheldeziekenhuis vormt het een zorgpark. Het huidige gebouw is in 1970 ontworpen door Rothuizen van Doorn 't Hooft, met alle kenmerken uit die tijd: laag, donker, veel hout. Door de nieuwe brandvoorschriften, de noodzaak voor een rookruimte en de vraag voor betere vergader-faciliteiten was er sterk behoefte aan het tegenovergestelde: licht en ruimte.

Hoofd restauratieve voorzieningen van Emergis in Kloetinge, Ashwin Zweep, vertelt over zijn beleving van de make-over van het restaurant en de omliggende functies. "Het plein omvatte altijd al een aantal bij elkaar geconcentreerde functies: restaurant, kantine, theater en twee kleine winkeltjes. Maar door inefficiënt gebruik van de vierkante meters en het verouderde interieur was het plein aan een nieuw concept toe. Het streven was om er één geheel van te maken, een uitnodigende plaats waar mensen zich thuisvoelen. Ook wilden we proberen de barrière tussen de cliënten van Emergis en de buitenwereld te verkleinen."

Als je binnenstapt op het E-plaza, krijg je totaal niet het gevoel dat je in een zorginstelling bevindt. Er zijn vensters in het dak aangebracht om extra licht toe te laten. De rookruimte heeft een aparte hoek gekregen die door een warme oranje kleur direct herkenbaar is. Een glazen wand moet dienen als de benodigde afscheiding. Zweep: "Gasten, zoals de cliënten ook genoemd worden, praten meer met elkaar en kunnen, even weg van de zorg, lekker samen kletsen over artsen en verpleging."

Aan een brede straat zijn, naast het buffet, een kleine supermarkt en een kapsalon gevestigd. In de nabije toekomst komt er nog een activiteitenwinkel. Zo nu en dan is de straat gevuld met een keur aan marktkramen. Permanente zuilen houden bezoekers, medewerkers en cliënten op de hoogte van activiteiten en aanbiedingen.

Aan het einde van de straat ligt de entree naar het theater, dat ook een metamorfose heeft ondergaan. De kleurstelling van het interieur is gemoderniseerd en dankzij een nieuw plafond is de akoestiek verbeterd.

Ondanks de grootte van de ruimte, krijgt de bezoeker bij binnenkomst direct een warm gevoel. Het huiskameridee is vertaald in verschillende ruimtes, doorkijkjes en warme tinten voor het interieur. "Je voelt dat het leeft," zegt Zweep enthousiast, "meer dan vroeger. En dat is voor iedereen belangrijk. Onze gasten zullen zich niet snel uitspreken over wat ze ervan vinden. Dat ze het mooi vinden, blijkt voor mij voldoende uit het feit dat ze naar E-plaza komen en er vaker zijn dan voorheen. Je ziet mensen samen een kopje koffie drinken en ze schuiven sneller bij elkaar aan. Anderen gebruiken het als doorsteek naar de achterliggende woondelen: een vrouw wandelt bijvoorbeeld steeds met haar twee hondjes dwars door het restaurant. Er is een continue beweging van mensen."

Sinds de verbouwing is de omzet van de restauratieve voorzieningen gestegen met bijna zes procent. Het grootste gedeelte van de cliënten eet hier nu iedere dag. Een aanzienlijke rendementsverbetering die toe te wijzen is aan het concept als geheel. Zweep verklaart: "Mensen gaan sneller over tot een impuls aankoop. Als ze bijvoorbeeld komen voor een boodschap uit de winkel, ruiken ze de heerlijkheden uit het buffet. Andersom werkt het ook." Emergis is eigenaar van alle voorzieningen van e-plaza, waardoor er sneller kan worden ingespeeld op de wensen van de gasten. De cliëntenraad denkt ook mee en mag zelfs advies geven over de prijzen van de artikelen. Het Sociaal Centrum, zoals het voorheen heette, is nu het succesvolle E-plaza: een multifunctionele ruimte, waar medewerkers en cliënten ontbijten, lunchen en dineren, waar men naar de kapper gaat of een boodschap doet. Een ruimte waar ontmoetingen plaatsvinden.

Sociaal Centrum E-plaza
Emergis Goes
Opdrachtgever
Stichting Emergis
Locatie Goes
Ontwerp 2001
Realisatie 2004
Bruto oppervlak 1.200 m²

Receptie

Restaurant

Masterplan De Blaauwe Hoeve

Op het terrein van verpleeghuis De Blaauwe Hoeve in Hulst zijn 151 zorgwoningen gerealiseerd volgens het principe: scheiding van wonen en zorg. Het project wordt in twee fasen uitgevoerd. Op deze wijze kunnen alle voorzieningen ook tijdens realisatie aanwezig blijven zodat de overgang zo soepel mogelijk verloopt. Hiervoor is een masterplan nodig.

De vervanging van het bestaande verpleeg- en verzorgingshuis De Blaauwe Hoeve door een nieuw verpleeghuis met deeltijdcentrum moest in fasen worden uitgevoerd. Gefaseerde bouw wil zeggen dat eerst de woningen gebouwd worden en dan de rest. In dat geval kan het project zo soepel mogelijk verlopen en kan de zorg ondertussen optimaal blijven functioneren. Gedurende de realisatie van het zorgwoningenproject is daarom een masterplan ontworpen.

Eén van de uitgangspunten voor de planvorming bestond uit het voorkomen van interimvoorzieningen gedurende de uitvoering van het project. Aan de benodigde ruimten voor het verpleeghuis en het deeltijdcentrum zijn meerdere voorzieningen toegevoegd. Dit zijn voorzieningen die een functie hebben op wijk- en buurtniveau, waaronder een groepspraktijk voor huisartsen, een apotheek, een Low Cure-afdeling voor het ziekenhuis, een buurtsupermarkt, een kap- en beautysalon, ruimten voor verenigingsleven en een kinderdagverblijf.

Deze functies, die toegankelijk zijn voor publiek, zijn aan een structurerende rustige verkeersroute in bajonetvorm over het plangebied gesitueerd, samen met de te handhaven kapel en het restaurant met terras. De route verbindt de wijken Dullaert en Moerschans voor voetgangers en fietsverkeer. Ook bevinden de entrees van de in woongroepen onderverdeelde verblijfsafdelingen zich aan deze verbindingweg. Aan de oostzijde van het plangebied zijn 'dubbelwoningen' voor PG-zorg als bungalows in de bestaande parkachtige omgeving geplaatst.

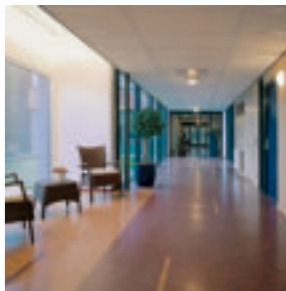
De woningen hebben een zelfstandig karakter met individuele entrees. Ze zijn verbonden met elkaar en met de zorgvoorzieningen door een transparante gang. In deze verbindinggang zijn op meerdere plaatsen ontmoetingsplekken aangebracht, de zogenaamde 'leugenhoekjes'. Architect Han Visser ontwerpt momenteel de nieuwbouw voor het verpleeghuis.

Zorgcentrum Blaauwe Hoeve
Opdrachtgever
Woonstichting Hulst
Locatie Hulst

Eerste fase zorgwoningen
Ontwerp 2001-2002
Realisatie 2003-2005
Bruto oppervlak 19.400 m²

Tweede fase verpleeghuis
Ontwerp 2004-2005
Realisatie 2006-2007
Bruto oppervlak 20.200 m²

Gefaseerde bouw zorgt ervoor dat voorzieningen ook tijdens de realisatie van een project optimaal kunnen blijven functioneren.

Interieur

Voorgevel

Gevel

"Gefaseerd bouwen betekent een continue transformatie en is eerder regel dan uitzondering."
Taco Tuinhof

Huisvesting en zorg: stedenbouwkundig in beweging

Het denken over huisvesting en zorg is in Nederland permanent in beweging door de omvang van de zorgbehoefte. Een van de streefpunten is om zorgbehoevende mensen veel meer deel uit te laten maken van de samenleving. Dat heeft een directe weerslag op de opzet van gebouwde voorzieningen in de zorg en vraagt om een interdisciplinaire benadering.

In plaats van het zorgcentrum als herkenbaar instituut op een afzonderlijk terrein, heerst er steeds meer de tendens om verschillende functies en gradaties van wonen te vermengen. Soms wordt dit zelfs aangevuld met commerciële programma's. Bij veel van de bouwopgaven in de zorgsector gaat het om bestaande instellingen die zijn gerealiseerd op aanzienlijke terreinen, vaak in typische stadsrand- of binnenstedelijke locaties. Locaties waarbij de bestaande situatie van doorslaggevend belang is voor de ontwikkelingen en randvoorwaarden bij het bouwen. Denk hierbij alleen al aan de fasering tijdens de uitvoering of aan de kwaliteit van de bestaande inrichting en gebouwen op het terrein. In de bouwopgave in de zorg wordt herstructurering daarom steeds belangrijker.

Rothuizen van Doorn 't Hooft speelt in op de krachten in dit spanningsveld door de hedendaagse zorgopgave op een interdisciplinaire wijze te benaderen. Bijvoorbeeld door het toevoegen van stedenbouwkundigen aan het ontwerpteam van architecten en specialisten. De eisen en randvoorwaarden van het programma in verhouding tot de bestaande waarde van de locatie, bebouwingen en context, komen zo beter tot hun recht. Ook heeft de know-how van planologische aspecten, procedures en kennis over de inbedding in het overheidsbeleid een natuurlijke invloed op het ontwerpproces.

Een voorbeeld van de interdisciplinaire benadering is de werkaanpak voor de ontwikkeling van de St. Jozeflocatie; een opdracht voor circa zeventig seniorenwoningen, 128 verpleegbedden en 3.500 m² dienstenfuncties. Een locatie gelegen in het hart van de zogeheten ziekenhuisbuurt in Deventer. De eerste stap was een uitgebreide inventarisatie van het gebied om in beeld te brengen welke elementen kunnen worden hergebruikt in het nieuwe plan, het zogenaamde 'basiskapitaal' van de locatie. Waardevolle gebouwen in de architectuur van de Bossche School, lanen en volgroeide monumentale bomen zijn enkele voorbeelden. Maar ook de komst van een openbaar park is belangrijk voor alle mensen in de buurt.

Het vaststellen van de randvoorwaarden op basis van een studie in massamodellen is de volgende stap. Kritische maten in de overgang van profielen naar bestaande woningen en relaties met de wijk zijn hierin meegenomen. Hierna worden de gevolgen van de keuzes voor het bestemmingsplan bekeken. Dan volgt de coördinatie van het ontwerp tot een sterk ensemble van bebouwing. Ook vindt er een afweging plaats over het parkontwerp dat alle losse elementen met elkaar verbindt. Een interdisciplinaire aanpak is dus de meerwaarde van een breed werkend architectenbureau zoals Rothuizen van Doorn 't Hooft. Een aanpak waarin alle benaderingen worden gesmeed tot een functioneel en esthetisch geheel. Een aanpak die mee beweegt met nieuwe tendensen en behoeften in zorg en huisvesting.

Vervangende nieuwbouw van verpleeghuis St. Jozef
Opdrachtgever
BOAG, Woonunie
Locatie Deventer
Ontwerp 2005-2006
Realisatie 2007
Bruto oppervlak
Zorgfuncties 9.250 m²
Commerciële functies 560 m²
76 Woningen

Uiteenlopende
functies van
wonen en zorg
raken meer met
elkaar verweven.

Studiemaquette

De verschillende gezichten van het Laaglandhof in Rijen

Op een steenworp afstand van station Gilze-Rijen is een uniek project verrezen. Zes partijen met zeer uiteenlopende achtergronden op het gebied van zorg, wonen en scholing hebben zich verenigd om samen op één locatie hun plannen te verwezenlijken. Het project heeft verschillende 'gezichten' gekregen. Zowel de diverse functies in het gebouw als de verschillen in de omgeving vroegen om een gedifferentieerd architectonisch beeld.

Voor toevallige passanten zijn sommige functies van het gebouw direct herkenbaar, andere functies tekenen zich minder herkenbaar in de gevel af. In opdracht van Woningstichting Leyakkers zijn hier een Huisartsen-onder-één-dak praktijk (HOED), een apotheek, twintig zorgunits voor Stichting Amarant, een regiokantoor van Amarant en een vestiging voor Maatschappelijk Werk Tilburg gerealiseerd. HEJA Projectontwikkeling BV realiseerde nog eens zestien koopappartementen en een school voor stucadoors, inclusief parkeerplaatsen, op hetzelfde bouwterrein.

Het is een zonnige winterse middag als projectleider ing. Juliëtte van Ganzewinkel vertelt over het tot stand komen van de woonzorgunits voor Amarant, de HOED en de apotheek. "Doordat we krachten en financiële mogelijkheden van meerdere partijen konden bundelen, was het mogelijk om een zowel in stedenbouwkundige als architectonische zin hoogwaardig gebouw te realiseren waarin duurzame materialen zijn verwerkt. Dit heeft geleid tot een grotere impact van het geheel," zegt ze met een tevreden blik, continu mensen groetend die in en uit de verschillende gebouwen lopen.

Het goede contact tussen alle partijen droeg bij aan een doordacht en uitgebreid programma met eisen. Dit programma, waarin de wensen en behoeften van alle partijen zijn vastgelegd, diende als uitgangspunt voor architect ir. Ben Gillissen, werkzaam bij Rothuizen van Doorn 't Hooft. Amarant heeft voor twee doelgroepen woningen gerealiseerd: zelfstandig wonen onder permanente begeleiding en zelfstandig wonen met begeleiding op afstand. Maar bij aanvang van het ontwerp bestond er geen duidelijkheid over de mate van zelfstandigheid van de toekomstige bewoners. Eigenlijk moesten alle woonvormen op de schaal van volledig zelfstandig tot volledig beschermd wonen mogelijk zijn. Daarom heeft Ben Gillissen in zijn visie gekozen voor een flexibele opzet van de woonplaatgronden. Hierbij heeft hij ook rekening gehouden met mogelijke toekomstige ontwikkelingen in de zorg. De beslissingen over de indeling voor de bewoners van Amarant konden hierdoor tot laat in het proces worden uitgesteld.

De bewoners van de Amarantwoningen zijn trots op hun nieuwe huisjes. Na druk aan de slag te zijn geweest met inrichten, voelen ze zich er nu al erg thuis. Eén bewoner heeft zelfs een krantenwijk genomen, nu hij middenin het dorp woont en niet meer in een grote instelling. Ook de omgang met de bewoners van de koopappartementen verloopt zeer goed. Alle zestien appartementen waren binnen een maand verkocht.

De reacties op het ontwerp zijn zeer positief. "Mensen vinden het licht en mooi," vertelt Juliëtte van Ganzewinkel. "Alleen begrijpen ze vaak nog niet waar wat zit. Daarom zal er binnenkort een informatiezuil op het plein aan de voorkant komen."

Verrassend aan het concept is het prachtige binnenplein. Bijna iedereen die woont, werkt of leert in de Laaglandhof, zoals het onlangs is gedoopt, heeft uitzicht op dit plein. Om een oase van rust te creëren, is hier groen aangeplant, een jeu de boules baan aangelegd, en staan er bankjes die uitnodigen even een praatje te maken met de buurvrouw of te lunchen met een collega. De leerlingen van de stucadoorschool maken gebruik van het plein aan de voorzijde, dat aansluit op het openbaar gebied.

"Wat wij wilden realiseren, bleek eerst niet te passen binnen het stedenbouwkundig plan van Gilze-Rijen," licht de projectleider toe. "Maar de architect heeft met succes de gemeente weten te overtuigen van onze plannen. Zelfs de wensen betref het parkeren aan de buitenzijden van het kavel konden worden ingewilligd, zodat er uiteindelijk meer ruimte kwam voor transparantie en rust in het ontwerp."

Voor de aanpak van het project heeft Ben Gillissen gebruik gemaakt van een 'vlekkenplan': per partij is onder meer bekeken wat voor ruimte en welke voorzieningen tijdens de bouw nodig waren en wat het beschikbare budget was. Dit betekende maatwerk voor alle partijen: van een casco voor de apotheek tot aan een zeer gedetailleerde inrichting met ingebouwde geluidsinstallatie voor de HOED. "Tijdens dit groeiproces bleek de architect zeer goed in staat om de feitelijkheden te vertalen in het ontwerp," zegt Juliëtte van Ganzewinkel. "Dankzij veel overleg en het aanbod van alternatieve oplossingen tijdens de eerste fase, is er een ontwerp tot stand gekomen waarin alle partijen zich herkennen en thuis voelen."

De architect heeft in zijn visie en ontwerp een gedifferentieerd architectonisch beeld mogelijk gemaakt, omdat de diverse functies van het gebouw en de verschillen in de omgeving hierom vroegen.

Aan het Anne Frankplein zijn grote appartementen in een hogere prijsklasse gerealiseerd. Deze zijn ondergebracht in een zwevende balk van twee bouwlagen. Om stedenbouwkundig een stevig accent aan dit plein te geven, is de balk aan de voorzijde voorzien van een betonnen omkadering van de balkons en de puien. Onder de balk bevinden zich de HOED, de apotheek en de school. De apotheek is als een zelfstandig element vormgegeven en heeft een gevel bestaande uit verticale houten stijlen. Hierdoor wordt de toegang naar het binnenplein en de gezamenlijke ingang van de HOED en de apotheek gemarkeerd.

De zorgwoningen van Amarant zijn als herkenbare, kleinschalige eenheden ontworpen, die aansluiting zoeken bij de woonstraat en de nieuwe woonwijk die momenteel naast het project wordt gebouwd. Het zijn drie gebouwtjes die ieder zeven woningen bevatten met gemeenschappelijke woon- en wasruimten en de overige zorgfuncties. Deze blokjes staan met hun donkere, gemetselde gevels stevig op de grond.

Laaglandhof
Opdrachtgevers
Woningstichting Leyakkers Rijen
HEJA Projectontwikkeling Breda
Locatie Rijen (Noord-Brabant)
Ontwerp 2001-2004
Realisatie 2004
Bruto oppervlak 5.200 m²

Een ontwerp waarin alle partijen zich herkennen en thuis voelen.

Projectleider
Juliëtte van Ganzewinkel

Impressie voorgevel

Impressie in vogelvlucht

"Er wordt met een breed team aan alle projecten gewerkt. Hoewel ik inhoud geef aan het zorgsegment, is het niet vanzelfsprekend dat ik al die projecten zelf doe. Verschillende architecten binnen Rothuizen van Doorn 't Hooft kunnen daar een esthetisch stempel op drukken."
Taco Tuinhof

Zorg naar wens: luxueus wonen voor 55-plussers

In de lommerrijke bosstrook langs het uitgestrekte duin- en strandgebied tussen Domburg en Oostkapelle stond voor de tweede Wereldoorlog de villa 't Zonneveld. Deze villa heeft al heel wat verschillende bestemmingen gekend. Van sanatorium voor het genezen van tbc-patiënten tot woon-werkbestemming voor licht verstandelijk gehandicapte kinderen. Nu staat op deze prachtige locatie Parc Zonnehove: luxeappartementen met zorgvoorzieningen.

Een wedstrijdige
bridge, op schilder-
cursus of naar
happy hour in het
grand café?
Alles is mogelijk in
Parc Zonnehove.

'Zorg voor ouderen' is enorm veranderd in de laatste jaren. Senioren van nu willen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving blijven wonen, laten voorzitter Raad van bestuur Mirjam Drost en zorgcoördinator van Parc Zonnehove Jan van Strien weten. De zorgbestemming van de grond van 't Zonneveld maakte het mogelijk voor de Stichting voor Regionale Zorgverlening (SVRZ) om 99 koopappartementen te ontwikkelen onder de naam Parc Zonnehove. De zorginfrastructuur is al gebouwd in vierkante meters, maar de invulling hiervan ligt open en kan worden aangepast aan de vraag. Bijvoorbeeld een ruimte die werd gebruikt voor fitness, kan later worden ingevuld als praktijk voor huisartsen. De aanwezige voorzieningen hebben nu nog een puur ondersteunende functie, maar in de toekomst kan dat dus mogelijk veranderen in zorgverlenend. Dit betekent dat mensen hier tot het einde van hun leven kunnen wonen.

De wens van de cliënt is uitgangspunt voor de SVRZ. Dat betekent menselijke maat, huiselijkheid en leven in een zo normaal mogelijke omgeving. De grootschalige instituten worden dan ook vervangen door kleinschalige voorzieningen. SVRZ heeft acht zorglocaties voor AWBZ, dus verpleeg- en verzorgingshuiszorg. In tien jaar tijd wil de stichting bereiken dat de zorg volledig gedeconcentreerd is. Eind 2007 moet dit zijn afgerond.

Parc Zonnehove bestaat uit zes appartementsblokken in twee architectuurstijlen. Drie gebogen en drie rechte blokken vormen samen een geheel. Het project is ontworpen met het idee dat de vrije zichtlijnen door het gebied, in combinatie met de gesegmenteerde en ronde blokvormen, bepalend zijn voor de kwaliteit van het totale ensemble. Honderdvijfzeventig senioren kunnen wonen in Parc Zonnehove. Het Parc heeft een zorglabel, zonder dat er sprake is van een zorginstelling. Het park en de zorg- en serviceruimten die ongeveer 200 m² omvatten en zich bevinden onder een van de gebouwen, zijn eigendom van de vereniging van eigenaren. Een zorgcoördinator is dagelijks aanwezig. Deze coördinator wordt gefinancierd uit het verplichte basiszorgabonnement voor bewoners.

Bewoners roemen het sociale aspect van de woongemeenschap. De grootste groep bewoners komt uit de Randstad, op de voet gevolgd door oud-Zeeuwen die teruggekeerd zijn naar hun provincie. Het kleinste deel bestaat uit bewoners uit de omgeving.

Zij kunnen te allen tijden een beroep doen op de zorgvoorzieningen die de SVRZ levert. Het huidige servicepakket wordt meer gezien als een pretpakket. De verplichte afname van het pakket zorgt ervoor dat er veel gebruik wordt gemaakt van de diensten die worden aangeboden.

Het basispakket bevat voorzieningen als een helpdesk voor zorg- en dienstverleningsadviezen, 24-uurs beschikbaarheid van professionele hulpverleners voor noodhulp, een wekelijks spreekuur van fysiotherapeut en diëtist en vrije deelname aan cursussen zoals cardio-fitness, gymnastiek, yoga en tai-chi. Bovendien kan de bewoner regelmatig overleggen met de zorgcoördinator om zorg- en dienstverlening goed af te stemmen op persoonlijke wensen en behoeften.

Naast het standaardpakket probeert Jan van Strien een aantrekkelijk activiteitenprogramma samen te stellen. Zo vindt er iedere dag van de week een activiteit plaats, zoals bridge, een schildercursus en af en toe een beauty-verwendag. Iedere vrijdagmiddag is er happy hour in het grand café, dat centraal gelegen is in het park en voor iedereen bereikbaar. Bij een aanvullend pakket kan men denken aan verpleegkundige ondersteuning, begeleiding en ondersteuning bij psychogeriatrische problematiek, terminale hulpverlening, huishoudelijke hulp naar wens en facilitaire dienstverlening.

Bij Van Strien staat kwaliteit hoog in het vaandel. Om het iedereen zoveel mogelijk naar de zin te maken, is er een huishoudelijk reglement opgesteld. Hierin staat onder andere dat er buiten geen was mag worden opgehangen, niet mag worden gebarbecued, en meer van dit soort zaken.

Maar bijvoorbeeld ook de continuïteit van het personeel speelt een belangrijke rol in het idee van 'klant is koning'. In de toekomst zal er ook 's nachts iemand aanwezig zijn. Intranet is goed uitgebouwd, zodat medewerkers op de hoogte kunnen blijven van ontwikkelingen en met elkaar in contact kunnen blijven.

Parc Zonnehove, Oost-kapelle
Opdrachtgevers
Bouwcombinatie Zonnehove
Locatie Oostkapelle
Ontwerp 1999
Realisatie 2003
Bruto oppervlak 15.000 m²

Overzicht

Achtergevel

Voorgevel fase 2

Voorgevel fase 1

"Hier is de klant koning. Zowel de woonkwaliteit als het zorgaanbod is gebaseerd op vraag en niet op regelgeving. Het is een zorgcentrum in de particuliere sfeer."
Taco Tuinhof

Stichting Architecten- onderzoek Gebouwen Gezondheidszorg

Rothuizen van Doorn 't Hooft wil haar deskundigheid op het gebied van bouwen voor de zorg altijd bevorderen. Het bureau is voorstander van kennisdeling. Daarom is het voor de zorgsector aangesloten bij de Stichting Architectenonderzoek Gebouwen Gezondheidszorg (STAGG, een studierichting van de BNA).

In de STAGG zijn ca. zestig architectenbureaus verenigd die zich onder meer specialiseren in het ontwerpen van gebouwen voor de gezondheidszorg. De aangesloten architectenbureaus verrichten in STAGG-verband onderzoek. Ze wisselen kennis en ervaring uit via studie en discussie.

Door de verschillende activiteiten die de STAGG organiseert, zijn de aangesloten architectenbureaus beter toegeruste gesprekspartners voor opdrachtgevers en andere betrokken partijen bij het bouwproces in de gezondheidszorg. Zij kunnen een wezenlijke bijdrage leveren aan een goede, op de behoeften afgestemde huisvesting.

De activiteiten van de stichting zijn er ook om de betrokkenen bij de gezondheidszorg bewust te maken van de belangrijke rol die de architect vervult bij het ontwerpen van een omgeving. Een omgeving die een bijdrage levert aan het genezingsproces en aan het welbevinden van de mens.

Daarnaast blijft door de activiteiten van de STAGG de deskundigheid van de aangesloten bureaus up-to-date. Door onderzoek en studie, studiereizen naar binnen- en buitenland, studiedagen, workshops en symposia worden actuele ontwikkelingen gevolgd.

Bouwen in de gezondheidszorg is in Nederland een complexe en langdurige opgave, met veel partijen die betrokken zijn in een spel van allerlei belangen. Budgettaire randvoorwaarden, wettelijke voorschriften, functionaliteit en doelmatigheid lijken het vaak te winnen van de essentie van de zorgverlening zelf, namelijk het adequaat inspelen op de wensen en behoeften van cliënten.

Daarom is de publicatie 'Ruimte – Vragen. Bouwen aan zorginstellingen vanuit cliëntenperspectief' ontwikkeld. De publicatie richt zich op de residentiële zorg in instellingen waarin de verblijfsfunctie nauw verweven is met functies van behandeling, verzorging en verpleging. Aan de hand van zeven thema's, variërend van autonomie, privacy tot sociaal contact, kunnen partijen die betrokken zijn bij bouwplannen van zorginstellingen de wensen van cliënten in beeld brengen.

Nieuwsflits

Zelfstandig wonen tussen de schapen

Hofstede Cranesteijn in Oostkapelle is een van de nieuwste projecten van Rothuizen van Doorn 't Hooft. De historische boerderij wordt omgebouwd tot zorgboerderij met onder andere een peuterspeelplaats, kinderboerderij en woningen. Zelfstandig wonen met allerlei voorzieningen in de buurt. En vanuit de huiskamer kunnen bewoners uitkijken op de schapen en het weidse groen en de toren van Oostkapelle.

Studiereis naar VS: 'Senior Living'

Namens Rothuizen van Doorn 't Hooft heeft Taco Tuinhof deelgenomen aan een studiereis naar de Verenigde Staten in april 2005. In een zevendaags programma kon men uitgebreid kennis maken met de bijzondere manier waarop er in de VS wordt omgegaan met wonen, services en zorg.

Vergeleken met Nederland hebben de VS een andere ontwikkeling gekend in de woonsituatie van ouderen. Die heeft zich vanuit het hotelwezen ontwikkeld, met eigen verantwoordelijkheid van de senior als vertrekpunt. Hotelketens ontdekten de seniorklant al decennia geleden en ontwikkelden er een aanbod voor. Zo werden naast verblijf vooral services aangeboden. De combinatie met zorg is nu de motivatie voor een snelle opbouw van Senior Housing en Assisted Living Facilities.

In Nederland staan we aan de vooravond van een grote ontwikkeling als het gaat om de combinatie wonen en diensten. Onze overheid wijst inmiddels ook al op de eigen verantwoordelijkheid. Concepten als woon-dienstenorganisaties Independent Living en Continuing Care Retirement Communities in de VS zijn tijdens de studiereis bezocht om een beeld te krijgen van de nieuwste ontwikkelingen in Amerika.

Van visie naar vorm

Voor zorginstellingen met bouwplannen organiseert Rothuizen van Doorn 't Hooft de werkconferentie 'Van visie naar vorm'. Visie en de zorginhoudelijke vertaling daarvan is het uitgangspunt bij de vormgeving van bouwplannen.

Tijdens de dag wordt een vertaling gemaakt van de instellingsvisie naar een visionair ontwerp. Dit is een uitdagend, creatief en intensief proces van samenwerking tussen de opdrachtgever, de zorginstelling, de architect en het bouwmanagement. De werkconferentie reikt instrumenten en ideeën aan die nuttig kunnen zijn in de voorbereidingen naar vernieuwend bouwen. Het is de kunst om kennis en kunde op het gebied van zorgvernieuwing, organisatie-ontwikkeling en bouwkundige vormgeving zó te verbinden dat visie letterlijk en figuurlijk vorm krijgt in vernieuwende huisvesting. Een zorgondernemer wordt opdrachtgever.

